

VARIA

1. Millist riiki nendest ei läbi ekvaator? A) Ecuador; B) Brasiilia; C) Kongo; D) Uganda; E) India; F) Indoneesia.

2. Bengt Gottfried Forseliuse Selts on Eestis alates 1989. aastast tegutsev selts, mille praegu viimane postitus Facebookis pärineb küll 2023. aastast ja ka koduleheküljel Forselius.ee on kadunud võrgust samal aastal. Keda või mida see selts ühendas või ühendab.

3. Küsime Lõuna-Eesti järve, kus 1957. aastal toimusid Eesti meistrivõistlused ujumises ja veepallis. Järv on tuntud hüppetorni poolest; Wikipedia teab kirjutada, et see on Eesti kõrgeim. Hüppetorn läbib tänavu uuenduskuuri ja saab ka veidi kõrgust juurde (veepealne osa 11,4 meetrit). Mis järv? Pelgalt linna nimi seekord punkti ei too.

4. Jimmy Carter lubas 1977. aastal seda (praeguseks 1,47 miljoni elanikuga) linnaosa külastades linnakeskkonna arendamist. Kolm aastat hiljem oli kohal Ronald Reagan, kelle sõnutsi sarnanes see linnaosa Blitzi-järgse Londoniga. 2024. aasta kevadel jõudis presidendivalimiste kampaania käigus sinna Donald Trump, kes lubas muu hulgas uuendada metroom, "et see ei näeks enam välja selline, nagu seda poleks puhastatud 1932. aastast." Mis linnaosa? Kui nimetate õige linna, saate 1p.

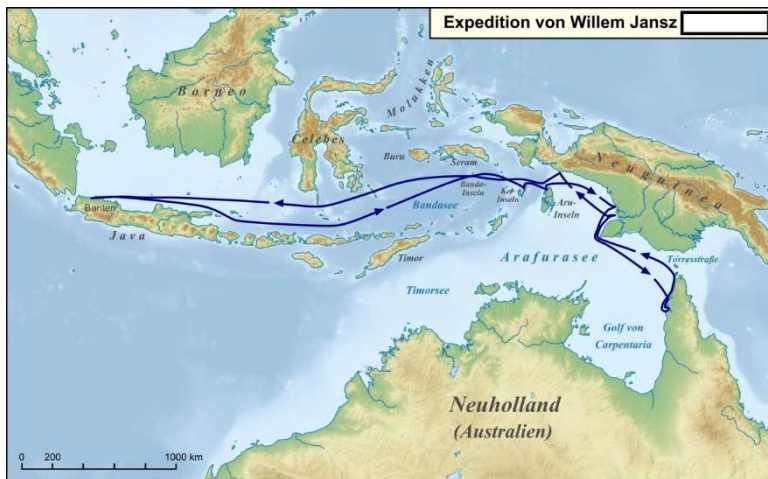
5. See Eesti supermodell (sündinud 1987 Tallinnas) on catwalkil kandnud enam kui 50 moelooja tooteid, sh Gucci, Chanel, Louis Vuitton, Versace, Ralph Lauren, Giorgio Armani, Paco Rabanne, Prada, Karl Lagerfeld, Jean Paul Gaultier, John Galiano, Dolce & Gabbana jt. Ta on pääsenud ka ajakirjade

nagu Elle, Marie Claire, Velvet ja Vogue kaanele. Elukohaks New York, kuigi pärast 2017. aastat pole väga poseerinud. Kes?

AJALUGU

6. Aastail 1988-1990 (kui mitte kauemgi) on Eestis tegutsenud üks sõltumatu noorterühmitus nimega Järvakandi Sõltumatud. See andis välja ka pörandaalust ajakirja Katalüsaator. Ajakirja toimetajate seas oli ka üks hilisem kindral, kes sai 16-aastasena 1990. aastal kaitseliidu taastajaks liikmeks, sest teda oli värvatud valvama maja ette pargitud kaitseliidu taastajate autosid. Kes on see kindral?

7. Aastal 1139 nähti üht esimestest desarmeerimiskatsetest Euroopas, kui Lateraani kirikukogul üritati keelustada üht käsirelva, mis oli tõestanud end 1066. aastal Hastingsi lahingus, kui William I vallutas Inglismaa, aga keelu põhjuseks oli see, et selle aja soomusvestid ei pakkunud selle relva eest mingit kaitset. Paraku ei suudetud keeldu täide viia. Mis relva taheti keelustada?

8. Mis aastal avastati eurooplastele Austraalia? Avastajaks oli hollandlane Willem Jansz ehk Janszoon.

+/- 5 aastat= 1p

9. See kurikuulus piraadikapten kandis kodanikunime Edward Teach, tegemist oli Bristolist pärit mehega, kes hakkas Jamaikal piraatlusega tegelema alates 1716. aastast, kuid juba kaks aastat hiljem õnnestus Briti võimudel mees tabada ja ta poodi üles. Mis nime all me teda rohkem teame?

MUUSIKA. 10. Selle muusikapala autoriteks on Benny ja Björn ehk laiemalt võttes kooslus nimega ABBA. Kuid küsime mis keeles see versioon sisse on lauldud?

<https://www.youtube.com/watch?v=7b0dc70RRUU>

KINO, KUNST, MUUSIKA

11. See USA näitleja on pärit New Yorgi Hell's Kitcheni linnajaost. Näitlejaks hakkas ta Miami ülikoolis õppides, paraku läks karjääri algus üle kivide ja kändude. 1970. aastal sai ta peaosa ühes pornofilmis, ehk nagu ta ise on öelnud, tal oli valida kas teha see film, või röövida kedagi tänaval, kuna kolm nädalat oli ta kodutuna elanud ühes New Yorgi bussiterminalis. 1972. aastal ei õnnestunud tal saada rolli filmis „Ristiisa,“ kuid alates 1976. aastast on temast saanud siiski üks kuulsamaid filmistaare maailmas. 2024. a on ta mänginud filmis Armor ja sarjas Tulsa King. 2025. a filmis Alarum. Kes?

12. See Eesti päritoluga näitleja (s 1979) sai tuntuks aastail 1999-2001 rollidega filmides American Pie, American Beauty, American Virgin ja American Pie 2. Ka mängis ta Francesca Bonacieux'd filmis The Musketeer (2001). Edasi on ta silma paistnud pigem telesarjades ja 2024. aastal sai ka esimese Emmy auhinna detektiiv Thompsoni rolli eest lühisarjas RZR. Kes?

13. Kes on see 1986. aastal sündinud eesti filmirežissöör? Tema tänavu valminud dokumentaalfilm „Leelo: Ükskord me naerame niikuinii“ vaatleb lastekirjanik Leelo Tungalt.

14. Millise riigi vapp?

MUUSIKA. 15. . Selle inglise helilooja üks esimesi laiemat tähelepanu pälvinud teoseid oli “Titanicu uppumine” (“The Sinking of The Titanic”, 1969). Praegu kõlab “Alaric I or II” (1989), mida esitavad neli saksofonisti. Kes on helilooja? Ta on kirjutanud teoseid ka Eesti Rahvusmeeskoorile. https://www.youtube.com/watch?v=yF4By_aeTfA

LOODUS, GEOGRAAFIA

16. Küsimine piirkonda Eestis. Läbi ajaloo on see tuntud suurte metsamassiivide poolest, kuhu sõdade eest oli hea varjuda, aga täna arvatakse seal elavat ligemale 500 karu. Sinna on nähtud muinasajal ka sisserändu väljastpoolt Eestit, ning piirkond on tuntud kääbaskalmete poolest. Asus seal muinaskihelkond, täna aga asub samanimeline vald ja rahvuspark. Piirkonnal on ka olemas eraldi kaitseliidu malev. Mis nimega piirkond?

17. Seda puud (ladina k Fagus) kasvab ka Eestis, kuigi peamiselt ilupuuna. Ta on suurepärase põletus- ja suitsutusmaterjal. Selle puit on sitke, seda kasutatakse mööbli ääristamiseks, vineeri ja puuplaatide valmistamiseks. Minevikus valmistati selle puidust relvade osi, kui sobivamaid materjale, näiteks pähklipuud, polnud parajasti saada või kui see liiga kallina tundus. Selle puidust saab valmistada trumme. Enne paberi leiutamist kirjutati

Euroopas sellest puust lõigatud laudadele, ning paljudes keeltes tulebki raamatu nimi selle puu nimest. Mis puu?

18. Millise nimega on tuntud pruunikaskollast suitsupilve, mis veel 1980ndatel tervitas Tallinna linna saabujaid vänge vääveldioksiidi (ja kõige muu mürgise) haisuga? Pildil Valdur Ohakase maal 1969. aastast.

19. Mis riik oli 2025. aasta veebruari seisuga maailmas naftaeksportijate seas neljandal kohal? 90 protsenti selle riigi naftaeksportidist ehk neli miljonit barrelit päevas liikus torujuhtmeid pidi naaberriigi rafineerimistehastesse.

MUUSIKA. 20. Seda laulu esitab üks Läti linna nimega ansambel. Milline?

https://www.youtube.com/watch?v=ZkO0mj_QFk&list=PLmVNjEYuvakvLsPxnaq5KqGSIkSe2FZbx

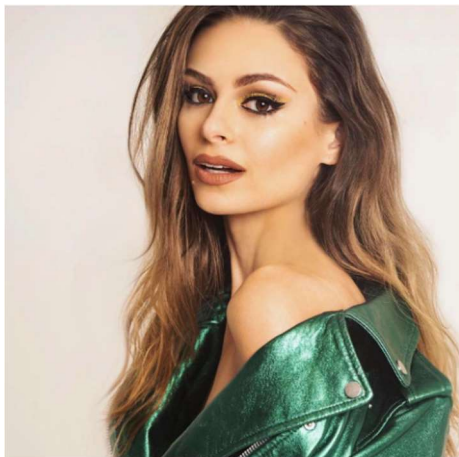
RIIK JA ÜHIKOND

21. See hiljem väga kuulsaks saanud isik saabus Tallinna 22. mail 1939 Poola lennufirma LOT lennukiga ja veetis siin kaks päeva. Suure tõenäosusega peatus ta USA suursaadiku Eestis ja Lätis John C. Wiley residentsis, mis asus majas Vabaduse väljak 7 (praegune Tallinna linnavalitsuse hoone). Piiriületuse andmete järgi lahkus ta Eestist 24. mail Narva kaudu, tema järgmiseks sihtkohaks oli Nõukogude Liit. Kes?

22. Preisimaalane Carl von Clausewitz (1780-1831) on ilmselt üks tsiteeritumaid sõjandusteoreetikuid maailmas. Aga mis oli ta sõjaväeline aukraad?

23. Budapesti memorandum sõlmiti 1994. aastal ja sellega tagasid Venemaa, USA ja Ühendkuningriik Ukraina territoriaalse terviklikkuse. Tagatistega ühinesid hiljem veel kaks riiki. Mis riigid?

24. Kes on see 1995. aastal sündinud ameeriklanna?

Tal on seos ka Eestiga. Eesti ajakirjanduses oli temast, rohkem aga tema isast, juttu aastavahetuse aegu.

25. Igasugused akronüümid ja lühendid on saanud meie igapäevakeele lahutamatuks osaks. Nüüdseks on lisandunud akronüüm Makamakamum. Inglise k LULUCF. Eesti Ekspress nimetas selle nädala sõnaks tänavu 9. aprillil. Mida sellega tähistatakse? (õige valdkond 1p).

TEADUS, TEHNIKA

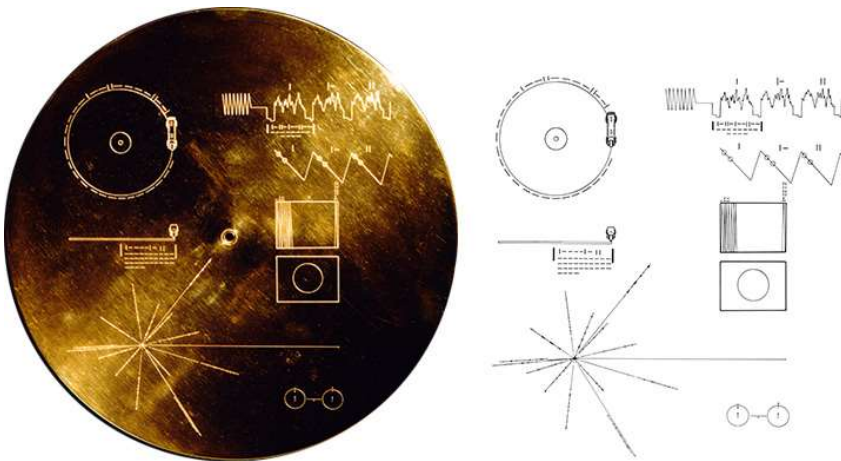
26. ... (漫画, otsetõlkes "veidrad pildid") on jaapanikeelne sõna koomiksi jaoks. Väljaspool Jaapanit mõeldakse ... all just Jaapani päritolu koomikseid või graafilisi novelle. Neid antakse välja seeriatena üldiselt iga nädal või iga kuu, üks ...sari võib kesta aastaid. ... ajakirjade turg Jaapanis on tohutu, kuna 2022. aastal müüdi neid seal 675,9 miljardi jeeni (4,2 miljardi euro) eest, ka Põhja-Ameerika turu suuruseks loeti 2020. aastal 250 miljonit dollarit, Euroopas ja Lähis-Idas oli sama suurusjärgk saavutatud juba 2012. Mis sõna?

27. Tänapäevaks on see osutunud pigem Elon Muski 2013. aastal välja käidud mulleks, aga mingil ajal üritas rida aktiviste Eestis pakkuda seda ka alternatiivina Rail Balticu ja Tallinn-Helsingi tunneli asemel. Milline tehnikaprojekt?

28. Eestil on ka oma Pisa torn. See kirik valmis 1778. aastal, aga torn hakkas vajuma ja praeguseks on torni tipp kaldu 205 cm, kuid vajumine on suudetud vaiade abil peatada. Mis kirik?

29. Keeleõppe äpp Duolingo võimaldab õppida ka keelt, mida saaks eesti keelde tõlgituna nimetada kõrg-valüüria keeleks (high valyrian). Kus seda keelt räägitakse?

HELI. 30. Mida te kuulete?

<https://www.youtube.com/watch?v=RmYNdNLUSBY>

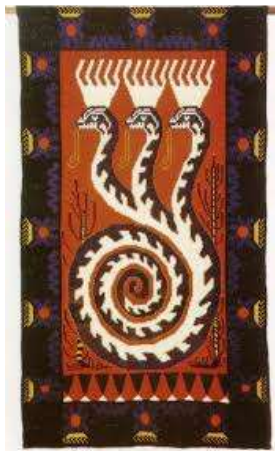
KIRJANDUS, KUNST, FOLKLOOR

31. Küsitav on 1951. aastal sündinud mõtleja, esseist ja tõlkija. Ta on kirjutanud peamiselt Euroopa kultuuriloost, aga ka Uku Masingust. Tänavu ilmusid tema mälestused „Jumalikkuse naabruses“. Kes?

32. See mees on lirimaa rahvuspühak, kuna viiendal sajandil tegeles ta seal isiklikult kristluse maale toomisega. Kuigi pole tõestatud, et teda tegelikult oleks pühakuks kuulutatud, on ta au sees nii katoliku, luteriusu, lirimaa anglikaani kui ka kreeka-katoliku kirikus. Mõne allika väitel suri ta 120-aastasena. Tema (surma)päev on 17. märts.

33. Kelle sürrealistlik maal "Vaikuses" (1988) jõudis 2024. aastal postmargile?

34. See Eesti kunstnik elas aastail 1892-1918 ja on maetud Jaltas, kuna 1917. aastal algatas Ants Laikmaa korjanduse, et viia haige noor kunstnik "soojale maale" ja talle korraldati ka rongireis Krimmi. Kõrval näete üht tema teost „Ussikuningas“, mis kaunistas enne 1940.a gobeläänina president Konstantin Pätsi kabinetti. Kes on kunstnik?

Sama perekonnanime kohtab täna pigem ilmateadetega seoses.

MUUSIKA. 35. See soomlaste rahvamuusikal rajanev muusikapala sai YouTube ajastul ülemaailmse menu, seda on esitanud koomiksitegelane Holly Dolly (YouTube's 132 miljonit), Jaapani hologrammlaulja Hatsune Miku (35 miljonit), türklane Bilal Göregen (91 miljonit) ja Lõuna-Aafrika artist Kiffness (69 miljonit vaatamist). Mis muusikateos?

<https://www.youtube.com/watch?v=widZEAJc0QM>

SPORT

36. Millise kergejõustikuala Euroopa kõigi aegade esikümne algus ja ots nägi 1982. aasta augusti lõpus välja selline? Kõik need isiklikud tipptulemused olid tehtud selle sama aasta sees. 1. Fernando Mamede (Portugal) 2. Carlos Lopes (Portugal) 3. Alex Hagelsteens (Belgia) ... 9. Werner Schildhauer (SDV) 10. Julian Goater (Suurbritannia). Eesti NSV edetabelit juhtis Toomas Turb (Harju rajoon). Euroopa meistriks tuli sel alal aga Alberto Cova (Itaalia).

37. Lihtne küsimus. Mis on snuukri maksimaalne punktide arv (maximum break), kui mitte arvestada võimalikke vabapalle või trahvipunkte? Küsime numbrit.

38. Märtsis tuli meeste arvestuses Eesti meistriks 17-aastane Pert Marten Lehtlaan. Mis spordialal see juhtus?

39. Pildil on mees, kes on valitud kahel korral NBA aasta treeneriks. 2021. aastal tüüris ta Milwaukee Bucks NBA meistriks. Hiljem enam nii hästi läinud ei ole ja tänavu aprilli keskel vallandas Phoenix Suns ta peatreeneri ametist. Kes?

40. Küsime jalgpalliklubi, mis on kuuekordne Prantsusmaa meister (viimati 2009), aga viimastel aastatel on rahamurede saatel käidud allakäigutrepist alla. Käimasolevat hooaega alustati tugevuselt neljandas liigas. Selle klubi särgis on enim mängu (592) pidanud legendaarne Alain Giresse (pildil 1971. a), kes on esikohal ka väravalööjate arvestuses (181).

ESTICA

41. 1976. aastal ilmunud ilukirjanduslik teos algab nii:

„1. Me jõuame mere äärde.

Õigupoolest ei olnud ju tema kord siin istuda. Ja üldse on see labaste meeste asi merd valvata ja koitu oodata. Põllud on taHENEMAS, sepaPAJAS kILKAVAD vasarad hilisõhtuni, seppa on vaja nii rahuS kui tapluses. Kes võiks seppa sundida?...”

Küsime nii autori kui ka teose nime.

42. 1990. aastal taastasid kaks omavalitsust Eestis esimestena omavalitsuse staatuse. Mis need olid? Praeguseks on muutunud ühe munitsipaalne staatus ning need toonased omavalitsused asuvad ka lähestikku.

43. Teatavasti on rahvuseepos „Kalevipoeg“ algselt 1862. a eestikeelsena trükitud Soomes Kuopios. Lisaks odavamale trükihinnale oli palju olulisemgi põhjus, miks üldse „Kalevipoeg“ Soomes, mitte Eestis trükiti. Milline?

44. See helilooja sai elu esimese töökoha 1977. aastal Viljandi Ugallas, ametlikult oli ta siis kirjastuse teise kategooria näitlejana. „Miks nii? Sellepärast, et muusikaala juhi kohta seal teatris tol ajal veel polnud,” on ta ise meenutanud. Esimene singelplaat tema loodud muusikaga ilmus 1980. aastal. Kes?

MUUSIKA 45. Uuemat kodumaist muusikat pakuvad täna Karl Robert Teder ja Meel Paliale, kõlab 2020. a lugu „Urmet, pliis!“. Mis nime see muusikaline kooslus kannab?

<https://www.youtube.com/watch?v=9KQHPEXsMEk>

The map displays the Kyiv region with various military positions and movements. Key locations include Kurdiunivka, Ozerivka, Dylivka, Pleschivka, Shcherbivivka, Novospasske, Toretsk, Pivnichne, Pivdenne, Zelazne, Holmivskiy, Zaitsevo, Komsolets, Horlivka, and others. Roads are marked with T-05-16, T-05-13, and T-05-20. A legend in the bottom left corner includes symbols for military units (SAT, +, -) and terrain (Pantelimonivka, Oleksandropil).

A map of Australia with a red rectangle highlighting the study area in the south-east. An inset map in the bottom left corner shows the location of the study area within the context of the Indian Ocean and surrounding landmasses.

48. Milline nendest Euroopa riikidest on pindalalt suurem kui Eesti? Kas

49. Mida tähistab või kus paikneb Kármáni joon?

MUUSIKA 50. Laulab Nina Hagen, loo nimi on “Surabaya Johnny”. Pärit on see laulumängust “Happy End”, mis esietendus Berliinis 1929. aastal. Kes on helilooja?

<https://www.youtube.com/watch?v=mwaTlybDDUU>

Vastused

1. E) India
2. Rootsiaegseid ehk enam kui 300-aastaseid koole
3. Tõrva Vanamõisa järv
4. Bronx (New York = 1p)
5. Tiiu Kuik
6. Martin Herem
7. amb ehk vibupüss (ka arbalett või arbalest)
8. 1606 (1601...1611 1p)
9. Musthabe (Blackbeard)
10. Atika (vanakreeka)
- 11.. Sylvester Stallone
12. Mena Suvari (Süvari)
13. Marta Pulk
14. Kiribati
15. Gavin Bryars
16. Alutaguse
17. pöök
18. Maardu rebasesaba
19. Kanada
20. Liepaja
21. John F. Kennedy
22. Kindralmajor („kindral“ punkti ei anna)
23. Prantsusmaa ja Hiina
24. Elizabeth Pipko
25. maakasutus, maakasutuse muutus ja metsandus (kliimaeesmärgid)
26. manga
27. Hyperloop (vaakumtorutransport 1p)
28. Karksi Peetri kirik (Karksi-Nuia)
29. George R. R Martini novellides, telesarjas Troonide Mäng (Game of Thrones), ka Westeroses või Essoses
30. Voyager 1 kuldne salvestis (Golden Record)
31. Ilmar Vene
32. St. Patrick
33. Mari Kurismaa
34. Oskar Kallis
35. Ievan Polkka (vigane nimekuju Levan Polkka)
36. Meeste 10 000 meetri jooks
37. 147
38. lauatenis
39. Mike Budenholzer
40. FC Girondins de Bordeaux
41. Lennart Meri Hõbevalge
42. Kuressaare linn ja Muhu vald
43. Soomes oli lõdvem tsensuur, Eestis poleks „Kalevipoeg“ tsensuuri läbinud.
44. Sven Grünberg
45. Karameel
46. Nju-Jork
47. Heardi saare ja McDonaldi saarte territoorium
48. c) Slovakkia, 49 035 km²
49. kosmose piir, 100 km kõrgusel
50. Kurt Weill

